

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Zahraniční politika USA vůči Rusku za George W. Bushe

Karel Šmíd

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Zahraniční politika USA vůči Rusku za George W. Bushe

Karel Šmíd

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Hlaváček Ph.D

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2017

.....

Poděkování

Chtěl bych poděkovat panu PhDr. Pavlu Hlaváčkovi, Ph.D za odborné vedení mé bakalářské práce, za užitečné rady a za čas, který mi po celou dobu psaní práce věnoval a především za trpělivost, s jakou mi pomáhal tuto práci vytvořit.

Obsah

Seznam zkratek.....	6
Úvod.....	8
1 Období před Bushem a Bushova doktrína.....	11
2 Válka s terorismem.....	16
3 První prezidentské období.....	22
4 Druhé prezidentské období.....	32
Závěr.....	40
Seznam pramenů a literatury.....	42
Resumé.....	48

Seznam zkratek

ABM- Smlouva o omezení proti balistickým raket

INF- Smlouva podepsaná mezi USA a Ruskem o likvidaci raket krátkého a středního doletu

IAEA- Mezinárodní organizace pro atomovou energii

MANPADS- Dohoda o přenosných zbraních protiletectvé obrany

NATO- Severoatlantická aliance

NDS 2008- Národní obranná strategie 2008

NSS 2002- Národní bezpečnostní strategie 2002

NSS 2006- Národní bezpečnostní strategie 2006

OIF 2003- Operace Irácká svoboda

OSN- Organizace spojených národů

Post-START- Nástupce dohody START o snížení počtu strategických zbraní

RB OSN- Rada bezpečnosti OSN

RF- Ruská federace

START- Dohoda o snížení počtu strategických zbraní

WTO- Světová obchodní organizace

ZHN- Zbraně hromadného ničení

Úvod

Na počátku 21. století se ve světě objevila nová velká hrozba v podobě mezinárodního terorismu. Spojené státy jím byly napadeny 11. září 2001 a od té doby vedou proti terorismu válku. Ten ovlivnil domácí i zahraniční politiku USA. Pro USA představoval a představuje hrozbu, stejně jako pro všechny ostatní národy, včetně Ruska. Celá práce vychází z předpokladu, že pokud se objeví společný nepřítel pro dvě velmoci, v tomto případě jím je terorismus, mělo by dojít k propojení jejich zájmu a v důsledku toho i ke zlepšení vzájemných vztahů. Válka s terorismem se stala hlavním zahraničně politickým tématem pro Spojené státy na počátku 21. století a já se na toto téma zaměřím. Jelikož téma zahraniční politiky USA za George W. Bushe je příliš obsáhlé na formát bakalářské práce, celou práci sepíši v kontextu války s terorismem.

Práce se bude zabývat tím, jak zapadá Rusko do plánů USA na vedení války s terorismem, jak s Ruskem zamýšlely USA spolupracovat, co po Rusku požadovaly a co od něho očekávaly. Jedná se o případovou studii, která k vyhodnocení využívá obsahovou analýzu strategických dokumentů USA a událostí, jako například setkání Bushe s prezidenty Ruské federace. Zkoumat budu to, jak válka s terorismem ovlivnila vztahy mezi těmito státy. Hlavním cílem práce je sepsání postupných změn v zahraniční politice USA vůči Rusku v kontextu války s terorismem, pomocí strategických dokumentů a vzájemných setkání obou prezidentů a především zodpovězení otázky: Jak ovlivnila válka s terorismem zahraniční politiku USA vůči Rusku a jaký měla dopad na vývoj vzájemných vztahů ?

Zde, v úvodu práce, se zaměřím na seznámení čtenáře s tématem a cíli práce, nástinem historie americko-ruských vztahů a vysvětlím, co to je válka s terorismem. Dále se zaměřím na Bushovu předvolební kampaň a jeho inaugurační projev. První část, s názvem *Období před Bushem a Bushova doktrína*, bude čtenáři sloužit k

nastínění situace před Bushovým zvolením a také jako vysvětlení, co to je Bushova doktrína. Druhá část práce část bude zaměřena přímo na válku s terorismem a na konkrétní vojenské operace. Ve třetí a čtvrté části se zaměřím na analýzu hlavních doktrinálních a strategických dokumentů a také na nejvýznamnější Bushovy projevy v rámci války s terorismem. Dále v této části budou popsány průběžné změny v zahraniční politice, dokument po dokumentu. Poslední částí bude závěr, kde bude shrnuta celá předchozí práce a zodpovězena výzkumná otázka.

Bush se z počátku snažil o vylepšení vztahu s Ruskem. Hlavní zvrát v zahraniční politice jeho administrativy přišel po teroristických útocích z 11. září 2001. Následkem těchto útoků došlo k celkovému přehodnocení zahraniční a bezpečnostní politiky prezidenta Bushe mladšího. Tato práce se bude zabývat tím, zda ke zhoršení vzájemného americko-ruského vztahu vedla válka s terorismem nebo zda válka s terorismem byla jakousi záchranou jejich vztahů a důvody, které je zhoršily byly zcela jiné. Zkoumat zde budu také to, jakým způsobem 11. září ovlivnilo zahraniční politiku a nakonec jak na tyto změny reagovala veřejnost v USA.

V době Bushovy vlády byl jeho ruským protějškem Vladimír Putin, který je shodou okolností hlavou Ruské federace i v současné době. Putin však v daném období nebyl jediným prezidentem. Jelikož prezidentská období v USA a Rusku se liší, v roce 2008 Putina vystřídal Dmitrij Medveděv, a byl tak druhým Bushovým protějškem. Vzájemný vztah v tomto období byl ovlivněn několika válkami. Dvě z nich vyhlásily USA. V rámci operace Trvalá svoboda vznikla válka v Afghánistánu a operace Irácká svoboda byla vstupem USA do války v Iráku. Rusko pak v roce 2008 vstoupilo do války v Jižní Osetii a po celou dobu Bushovi vlády probíhala válka v Čečensku, která začala již v roce 1999 a skončila až po skončení Bushovi vlády roku 2009.

Zpočátku se zdálo, že vývoj americko-ruských vztahů je na dobré cestě. Důvodem toho byla například solidární reakce Ruska na teroristické útoky 11.zář, dále ke zlepšování vztahů pomáhal ruský souhlas s přítomností americké armády ve středoasijském regionu. Chtěl bych zdůraznit relativně malý protest ruské vlády proti Bushově odstoupení od smlouvy o antibalistických střelách. Také podpis Moskevské smlouvy o omezení jaderných zbraní v roce 2002 ukazuje na fakt, že vývoj vzájemných vztahů těchto dvou gigantů skutečně směřoval ke zlepšení .

Zhoršení vzájemných vztahů nastalo v období unilaterálního¹ vstupu USA do války v Iráku, ke kterému, na rozdíl od války v Afghánistánu, neměly USA „požehnání“ OSN ani Ruska. Problémy pokračovaly při rozšiřování NATO do oblastí bývalého Sovětského svazu. Putin následně označil za největší geopolitickou katastrofu historie rozpad SSSR. Ačkoli se George W. Bush snažil o vylepšení vztahů s Ruskem, nebyl v tomto ohledu úspěšný. Já se v této práci zaměřím na to, proč tomu tak bylo a zda tím důvodem byla válka s terorismem.

1 Vstup do války bez jakékoliv podpory ze strany ostatních subjektů.

1 Období před Bushem a Bushova doktrína

Hlavní událostí z pohledu americko-ruských vztahů, která se stala několik let před zvolením George W. Bushe americkým prezidentem, bylo ukončení studené války. Následně nastává situace, kdy se mezinárodní systém přetvářel z bipolárního² v systém, kde jsou v čele USA. Prvním prezidentem po skončení studené války se stal otec prezidenta George W. Bushe. George H. Bush, stejně jako jeho syn, provedl intervenci do Iráku. Na rozdíl od svého syna však měl podporu Rady bezpečnosti OSN. Muž, který byl prezidentem mezi synem a otcem Bushovými, byl Bill Clinton. Ten se, oproti obou Bushům, nesoustředil na militarismus³, ale primárně na ekonomické a obchodní nástroje USA. Přesto hlavním Clintonovým cílem bylo udržení pozice USA jako jediné světové supervelmoci. I když většinou postupoval v rámci multilateralismu⁴, zahájil operaci Spojenecká síla 1999, která od Rady bezpečnosti OSN nezískala zmocnění užít všechny nezbytné prostředky. Proti bylo Rusko a také Čínská lidová republika. Clinton tuto operaci přesto schválil (Eichler-Tichý 2013: 62-66).

Clintonovým oponentem ve funkci prezidenta Ruské federace byl Boris Jelcin. Mezi oběma prezidenty panoval přátelský vztah a to se promítlo i do vylepšení vzájemných vztahů a do vedení zahraniční politiky. Jejich prezidentské období však skončilo téměř stejně, prostřídaly se hlavy států u obou zemí. To zapříčinilo stav, kdy tvorba vzájemných vztahů začínala zcela nanovo (Office of the historian). A bylo tedy pouze na Bushovi s Putinem, jak se k tvorbě nové zahraniční politiky a k tvorbě nového vzájemného vztahu postaví.

2 Hlavní postavení v systému mají dvě hlavní mocnosti, které jsou přibližně stejně silné.

3 V zahraniční politice znamená tendenci k násilnému řešení sporů, případně i expanzivní a dobovačnou politiku.

4 Je zahraniční politika vedená za podpory více subjektů.

Ještě než se stal Bush prezidentem, musel se na zahraniční politiku zaměřit ve své předvolební kampani. On sám se jí však příliš nezabýval. Hlavní pro něho byly otázky ekonomiky a především sociálního zabezpečení. Všem plátcům daní sliboval, že se o ně stát postará. Sociální a ekonomická témata pro něho byla nejdůležitější v průběhu celé předvolební kampaně. Zahraniční politika v jeho kampani byla téměř podřadným tématem a její vedení nechával i v kampani na své budoucí poradkyni pro národní bezpečnost a ministryni zahraničí Condoleeze Ricové. Sám v té době ještě budoucí americký prezident se k zahraniční politice vyjadřoval tak, že chce působit navenek jako silný, ale pokorný národ, který si svou pokorou vydobude respekt. Z toho můžeme vyzvořit, že v kampani chtěl Bush z USA do budoucna utvořit maják, ke kterému by ostatní vzhlíželi a tím by je USA motivovaly k tomu, aby je v jejich politikách ostatní následovali. Sám Bush tvrdil, že z USA nechce vytvořit světového čteníka, který by dohlížel na celý svět, ale chce být tvůrcem světového míru. Dále tvrdil, že nechce být budovatelem států a také to, že nechce, aby USA byly zbytečně intervencionalističtí tam, kde to není zapotřebí (Presidency 2001).

Zatímco Bush se zahraniční politice příliš nevěnoval, členové jeho týmu ano a například již od počátku se zaměřovali na Rusko. Kritizovali Clintonovi špatně stanovené priority. Jako nové a hlavní priority pro Bushovu, tehdy ještě budoucí administrativu, v zahraniční politice stanovili vylepšení vztahu se spojenci USA. Také se chtěli zaměřit na budování vztahu se silnými mocnostmi jako Rusko a Čína. Toto budování bylo označeno za prioritní pro budoucí směřování mezinárodního systému. Jako ruské slabiny označili vysokou míru korupce, nestálou ekonomiku a slabé politické strany. Naopak ocenili rozšíření svobody slova oproti dobám Sovětského svazu, dále také ocenili dlouhodobou smlouvu ABM, která v té době platila již přes 30 let. Vyjádřili se také k válce v Čechensku, která byla v očích USA považována za jakési politické posilování Vladimíra Putina a také naznačovali, že jistě není náhodou, že toto důležité území má velké zásoby ropy. (Washington post

2000).

Bushův inaugurační projev se nesl ve stejném duchu jako celá kampaň. Byl zaměřen na sociální otázky a otázky školství a snahy o vybudování prosperujících Spojených států amerických. Největším úspěchem u voličů byl slib snížení daní. Až poté se začal zaměřovat na boj proti zbraním hromadného ničení. Tvrdil, že bude stát pevně proti nepřátelům demokracie a USA, a že budou pořád, jako v minulosti, udržovat rovnováhu moci ve světě. Dále prohlásil, že USA budou stát pevně při svých spojencích a proti všem agresorům tvrdě zakročí ve jménu hodnot, které daly Spojeným státům vzniknout (Presidency 2001).

Rok od Bushova zvolení prezidentem a přibližně půl roku po útocích z 11. září 2001 se začíná v médiích objevovat pojem Bushova doktrína. Vyznačovala se snahami o vytvoření mezinárodního prostředí dle Bushových představ, bez ohledu na názor ostatních aktérů v mezinárodním systému. V rámci doktríny nejsou brány ohledy na mezinárodní organizace ani státy a k prosazení zájmů USA se nebojí použít jakékoli prostředky (Sanger 2003).

Hlavním pilířem doktríny bylo to, že jakýkoliv diktátorský nebo jen nekooperativní režim mohl být označen za hrozbu pro USA. Pokud byl režim označen za hrozbu, nic vládě USA nebránilo jej svrhnout a nastolit v dané zemi režim, který si zvolí USA, a který s nimi bude spolupracovat. Další pilíř byl nastaven jako vedení důrazné politiky preventivních válek v rámci unilateralismu. Tento pilíř si v podstatě můžeme vyložit tak, že USA mohou vstoupit do války dříve, než jim druhá strana dá nějakou přímou záminku. USA tak do války vstoupí jen na základě prevence, aby zabránily potencionálnímu ohrožení. Spolu s unilateralismem se jedná o hrozivou kombinaci, kdy si USA ospravedlňují vstup do války v rámci prevence a ještě bez schválení jakéhokoliv jiného aktéra mezinárodního systému (Dolan 2004).

Částečně Bushova doktrína navazuje i na Wolfowitzovu doktrínu a to tím, že se snaží o udržení stavu mezinárodního prostředí tak, aby USA zůstaly jediným světovým hegemonem a jedinou super velmocí světa. Doktrína je kritizována za zveličování bezpečnostních hrozeb, militarismus, výrazný unilateralismus a snahu zcela změnit islámský svět na Blízkém východě. Směrem k Rusku se doktrína snažila o využití Ruska jako spojence v boji proti terorismu a zbraním hromadného ničení. To však USA nebránilo v tom, aby šly do akce i přes odpor z ruské strany. Z Ruska se tak stal partner, se kterým USA spolupracovaly tak, jak se jim to hodilo (Dolan 2004).

V rámci tvorby odpovědi na útoky z 11. září vznikly dvě zcela nové pracovní skupiny, které spadaly pod náměstka ministra obrany Douglase Feitha. První z nich, byla Skupina pro boj proti terorismu, ta měla za úkol hledat důkaz o spojení mezi Irákem a Al- Káidou. Druhá skupina s názvem Skupina pro speciální plánování byla pověřena shromážděním, všech údajů, které by mohla Bushova administrativa využívat k opodstatnění invaze do Iráku. Vlivem postupných změn se tak hlavním strategickým cílem na Blízkém východě pro Bushe stal Afghánistán a Irák a především boj proti tamním teroristům. Především se v rámci doktríny měl přitvrdit přístup k zemím sponzorujícím terorismus, nebo těm, které produkují zbraně hromadného ničení, tyto strategie jsou hlouběji analyzovány v následujících částech práce. Byl také vytvořen nový pojem poliferátor, kterým byly označeny země vlastníci, nebo produkující ZHN a, které tím představovaly hrozbu pro USA. Sem spadají například Irán, Irák, a KLDR, naopak země jako Indie, nebo Izrael do této kategorie řazeny nebyly. Přes to, že tyto země jaderné zbraně již v té době vlastnily, nepředstavovaly pro USA hrozbu, jelikož se jednalo o proamerické režimy. Pod Bushovu doktrínu spadá také pojem Regime Change policy, který má základ ve výše sepsaném textu. Jeho hlavním cílem je sesazení nekooperativních, nebo nepřátelských vlád a nastolení, vlády zvolené lidem, která bude legitimní a bude spolupracovat s USA. Celá politika byla kritizována, převážně proto, že měla

údajně nadsazovat stupeň hrozeb, s cílem přimět ostatní k tomu, aby si myslely, že je nezbytné zakročit, i když hrozba, reálně tak velká nebyla (Eichler- Tichý 2013: 69; Eichler 201: 55-57).

2 Válka s terorismem

Terorismus se objevuje ve světě již po staletí. V podobě, v jaké si ho představujeme dnes, se stal důležitým po útocích z 11. září 2001. Teroristický útok je útok, který má za cíl způsobit co nejvíce škody tak, aby se co nejvíce propagoval. Teroristické skupiny tím většinou chtějí dát najevo svůj postoj k určité věci. Po útocích z 11. září byl celý svět zděšen z toho, co se vlastně stalo. Tyto útoky tak vyvolaly touhu po potrestání těch, kteří za útoky stáli. Proto se Bush rozhodl vstoupit do války s terorismem. Válka s terorismem neoznačuje klasickou konvenční válku, ale je to spojení politických, ekonomických a vojenských politik, které mají za cíl vymýtit terorismus a snažit se minimalizovat útoky a jejich dopady. Jedním z hlavních cílů této války bylo zničení teroristické skupiny Al- Káidy nebo režimu Talibanu, který ji podporoval. První a nejznámější vojenskou operací byla Operace trvalá svoboda, která byla vstupem do invaze a války v Afghánistánu. Tvůrcem pojmu válka s terorismem je George W. Bush, který se stal i jejím hlavním propagátorem (Shah 2013).

Téměř každý člověk na světě si 11. září 2001 pamatuje. Média neřešila nic jiného, všude byly jen zprávy o útocích na New York a Washington. Cílem útoků bylo Světové obchodní centrum a Pentagon. Spekuluje se o tom, že čtvrtým cílem měl být Bílý dům. Čtvrtý let „naštěstí“ ke svému cíli nedoletěl z důvodu vzpoury pasažérů, let spadl dříve (Bergen 2017). V reakci na tyto útoky přišla Bushova administrativa s odvetou v rámci války s terorismem a také s tzv. Bushovou doktrínou. Ihned po útocích se Putin chopil příležitosti a snažil se vylepšit vzájemné vztahy. Podpořil USA v odvetných snahách tím, že oficiálně podporoval USA a jejich boj proti terorismu, také se do něho chtěl zapojit Ruskou federaci s vidinou na vylepšení vztahu a možností ospravedlnění války v Čečensku. Bushovy donutily útoky ke změně zahraniční i domácí politiky. V zahraniční politice mu pomohly k ospravedlnění akcí proti teroristům a doma mu to napomohlo k vybudování

Ministerstva vnitřní bezpečnosti a začátku masivního kontrolování osob, které často hraničí až s omezováním osobní svobody. Pro NATO tyto útoky znamenaly jakési „polití živou vodou“ kdy se aliance semkla a stanovila si nového nepřítele, proti kterému musí bojovat.

Cílem teroristických útoků však v době, na kterou je práce zaměřena, nebyly pouze USA. I Rusko bylo napadeno terorismem. První ze dvou největších útoků probíhal od 23. do 26. října 2002 v divadle na Dubrovce v Moskvě, kde čečenští teroristé vzali návštěvníky za rukojmí a po celou dobu je drželi, až do zásahu speciálních jednotek 26. října. Teroristé požadovali ruské stažení z Čečenska. Během útoku zahynulo téměř 200 lidí a v Rusku byl tento útok považován za takové ruské 11. září. Následkem tohoto útoku bylo změnění bezpečnostních strategií Ruské federace a příslib mnohem většího zapojení do boje proti mezinárodnímu terorismu (Krechetnikov 2012).

Druhý z útoků probíhal 1. až 3. září 2004 v Beslanu v Severní Osetii. Opět zde útočili čečenští separatisté a opět si brali rukojmí. Zde jich měli více než tisíc. Nejhorší na tom bylo, že útok byl veden na školu. Po útoku speciálních jednotek se teroristé odpálili a zabili tak přes 300 lidí včetně dětí. Hned po zjištění útoku prezident Bush kontaktoval Putina, aby mu vyjádřil podporu a také zdůraznil, že by Rusko mělo být důležitým partnerem v boji proti mezinárodnímu terorismu (Kremlin 2004a). K celému útoku se sám Putin vyjádřil: „Dnes musíme být spolu, neboť jen společně budeme schopni zničit nepřítele“ ⁵(Kremlin 2004b). Po útocích si Ruská federace vyhradila právo na užití preventivních útoků vůči teroristům po vzoru Spojených států. Jedním z hlavních úspěchů pro Rusko, po útocích v Beslanu, bylo uznání OSN, že ruský boj v Čečensku je bojem proti mezinárodnímu terorismu, čímž si Rusko tuto válku ospravedlnilo.

5 Originál: „Today we must be together, for it is only together that we will vanquish the enemy.“

Operace trvalá svoboda začala necelý měsíc po teroristických útocích, konkrétně 7. října 2001. Jednalo se o rychlou a ráznou odpověď na teroristické útoky z 11. září 2001. Operace se od samého začátku účastnily USA a Velká Británie. Nejprve bombardovaly strategické cíle a následně přešly i k pozemní invazi. Celá operace měla podporu mezinárodního společenství a dokonce i Rusko stálo na straně USA (History 2017). Putin byl ochoten spolupracovat se zpravodajskými službami, otevřít vzdušný prostor pro boj s teroristy, ale zásadně odmítl zapojit do války v Afghánistánu ruské vojáky. Na oplátku za podporu Bushovy války s terorismem Putin očekával příznivé podmínky vstupu do WTO a především doufal, že když podpoří USA v Afghánistánu, podpoří oni Rusko ve válce v Čečensku. Přes původní úspěch celé operace se nepodařilo doposud válku v Afghánistánu ukončit, natož vyhrát. I tak se však Bushově administrativě podařilo dosáhnout několika velkých úspěchů. Došlo ke zničení výcvikových kempů Al-Káidy, nebo sesazení vlády Talibanu (U.S. Government publishing office 2001d: 1402).

Když se zamyslíme nad tím, proč bylo pro USA užitečné, mít Rusko jako spojence proti Afghánistánu, může nás napadnout jeho podpora v Radě bezpečnosti OSN. Nebo to, že podporou Ruska získaly větší legitimitu. Pravý důvod se však skrývá hlouběji. Pokud vedete válku na druhém konci světa, je pro vás důležité své vojáky dostatečně zásobovat. Velkou část všech zásob do Afghánistánu dopravovaly za pomoci Ruska - přes jeho území a vojenské základny. To bylo pro USA důležité, jelikož se tím zjednodušila přeprava. Rusko mělo tu výhodu, že mělo předem připravené trasy již od sovětské války v Afghánistánu. Tato spolupráce byla prospěšná pro obě strany Spojeným státům se ulehčila doprava a pro Rusko to znamenalo opětovné zvýšení mezinárodního významu a angažovanosti. Mohlo se tak opět cítit mocné, když bylo zapojeno do akce se Spojenými státy a s NATO.

I když Rusko neposkytlo vojáky do války s terorismem, splnilo svůj slib podpory v této válce. Bohužel se poté rozšířila informace, že Rusko prodává zbraně Talibanu, proti kterému byla válka vedena. I když Rusko toto obvinění odmítlo, američtí generálové, kteří v Afghánistánu působili, podali několik důkazů, které tuto informaci potvrzují (AlJazeera 2017). Rusko také v rámci spolupráce s USA postavilo nemocnice a staralo se o humanitární pomoc v Afghánistánu. Rusko tak bylo pro USA opravdu důležitým partnerem. Nemůžeme si být jisti ani tím, zda by USA bez Ruské podpory získaly právo přeletu a přistání na území států sousedících s Afghánistánem. V neposlední řadě bylo také důležité sdílení informací, které ruská tajná služba získala a následně sdílela s USA a NATO. Ze strategického pohledu bylo tak pro USA získání Ruska jako spojence proti válce s terorismem důležité především kvůli jeho vlivu v oblasti a pomoci při zásobování (American security project 2011).

Druhou konvenční válkou proti terorismu byla válka v Iráku. Ta začala dvacátého března 2003 v rámci Operace Irácká svoboda. Můžeme hovořit o zajímavé shodě okolností, jelikož o 12 let dříve do Iráku intervenoval i Bush starší. Tehdy však Irák napadl Kuvajt a Bush starší měl plnou podporu k tomu, aby proti Iráku, jakožto agresorovi, zakročil. Bush mladší však podporu neměl. Nejen že proti vstupu do konfliktu v Iráku bylo Rusko, ale i většina spojenců USA a také OSN. I tak se však Bush rozhodl do války v Iráku vstoupit s cílem ochrany svobody a bezpečnosti USA jelikož věřil, že irácký režim vedený Saddámem Husejnem vlastnil zbraně hromadného ničení. Tak dle Bushe představoval přímou hrozbu pro bezpečnost USA. Ještě před invazí však Bush považoval vydání seznamu jaderných zbraní vlastněných Irákem. Tím mohl Irák předejít konfliktu. Ten však odmítl spolupracovat, a to Bushovi dalo záminku pro invazi. V květnu 2003 došlo k zastavení hlavních bojů a přešlo se k okupaci Iráku. Ta následně trvala po celou dobu Bushovy vlády a byla neustále jedním velkým bojištěm. Až na konci Bushovy vlády v roce 2008 se bezpečnostní situace v Iráku začala zlepšovat, a tak USA

předaly moc irácké vládě (Britanica).

USA pro vstup do války chtěly podporu svých spojenců. Ta však, oproti Afghánistánu, byla mizivá a téměř všichni se stavěli proti návrhu USA. Američané, dobře si vědomi své jedinečné síly, byli, i přes nevoli spojenců, ochotni vstoupit do války bez promyšlení možných následků jako propad ve vztazích nebo dlouhotrvající konflikt. Zcela jasný záměr za vstupem do války můžeme rozpoznat ve snaze získat kontrolu nad ropným průmyslem v celém Iráku, který by v dané době USA velmi ekonomicky pomohl. Dalším, lehce skrytým důvodem pro vedoucí Bushovu administrativu k útoku na Irák, je dodání důkazu voličům, že USA půjdou porazit kohokoliv a kamkoliv, bez jakýchkoliv ohledů, půjde-li o bezpečnost USA.

Ruským argumentem pro nepodpoření války v Iráku bylo tvrzení, že Irák pro USA nepředstavuje nebezpečí. Za tím se však skrývají pro Rusko velmi důležité ekonomické důvody. Rusko bylo krátce před válkou v Iráku největším investorem v zemi, také se podílelo na velkém množství vývozu ropy z Iráku. Irák celkově pro Rusko byl skvěle výdělečnou zemí a tak není divu, že se Rusku nehodilo, aby tyto jejich ekonomické záležitosti jakkoliv USA narušovaly (Stratfor 2002). Stejně jako většina zemí se tak postavilo proti USA s argumenty, že Irák nevlastní zbraně hromadného ničení a také že není sponzorem terorismu. I přes to vše se nakonec samotné Rusko vyjádřilo, že chce pokračovat ve vzájemné spolupráci. V unilaterálním vstupu USA do války tak můžeme vidět, že USA rádi postupují společně se svými spojenci, příkladem je Afghánistán. Jsou-li však spojenci proti zájmům USA, neohlížejí se v rámci Bushovy doktríny na ostatní a jdou si za naplněním svých zahraničně-politických cílů, jako v Iráku. Jedním z důvodů, proč si mohly dovolit unilaterální vstup do války, je samozřejmě politická moc USA. Nově však Bush v Afghánistánu zjistil, že nikdo z evropských spojenců, dokonce ani Rusko, nebylo schopno držet krok s vojsky USA, což jim dodalo sebevědomí k unilaterální politice a zjistily tak, že jsou schopni plně operovat vůči terorismu i bez

pomoci spojenců.

3 První prezidentské období

První setkání Bushe a Putina jako prezidentů proběhlo v červnu 2001 ve Slovinsku. Na summitu se ještě neřešila válka s terorismem, jelikož se jednalo o období před útoky z 11. září. I přes to se však již řešila otázka zemí jako Severní Koreu, Írán a Irák (U.S. Government publishing office 2001b: 929-933). Obě země se krom ekonomických cílů dohodly na budování společné obrané strategie. Rusko zde odkazovalo na důležitost smlouvy ABM, zatímco Bush se snažil navrhnout změnu. Bush do této chvíle plnil svůj plán zlepšení vztahu s Ruskem a oba prezidenti si vyměňovali lichotky. Ať už Bush s Putinem vzájemné vychvalování mysleli vážně nebo ne, navázali důležitou spolupráci, což bylo pro USA cílem. V červenci pak proběhl summit G8 v Janově. Zde se však řešila ekonomika. Jen v krátkosti se USA s Ruskem dohodly na plánování společné obranné strategie do budoucna.

Veliký zvrat nastal po 11. září. Bush v reakci na útoky stanovil jako hlavní prioritu zamezení dalšímu útoku a nutnost dopadení těch, jež jsou za útoky zodpovědní. Dále národu oznámil, že USA čelí novému nepříteli se kterým se ještě nesetkaly. Tento nepřítel dle Bushových slov číhá skrytý v temnotě, aby mohl následně udeřit proti lidem zastávajícím svobodu a demokracii (U.S. Government publishing office 2001a: 1099-1100). Putin se k útokům a k terorismu jako takovému vyjádřil jako k infekci 21. století. Dále vyjádřil plnou podporu v boji proti terorismu a přislíbil zpravodajskou pomoc a volný průlet na Ruskem v případech boje s terorismem. Ihned však doplnil, že v rámci tohoto boje by mělo být i Čechensko. Ihned po útocích se tak USA dostalo plné podpory ze strany Ruska k tomu, aby mohly začít svou odplatu (Kremlin 2001). Ještě téhož roku se Bush nechal slyšet, že bude chtít odstoupit od ABM a že doufá, že to neohrozí spolupráci s Ruskem, která pro něho byla důležitá v rámci války s terorismem. V září pak vstoupil Bush za podpory Ruska a spojenců do Operace trvalá svoboda, která bude

rozebírána v dalších částech práce.

Bush tak Rusko využíval jako spojence v boji s terorismem, ale na jeho zájmy ohledy nebral. To vše se projevilo na setkání v Šanghaji. Tam Bush po Rusku žádal změnu ve smlouvě ABM a pokračování START dohody. Opět zde zdůraznil Rusku nutnost boje proti proliferátorům. Bush i přes neshody ohledně ABM zdůraznil důležitost spolupráce s Ruskem a nutnost společně vybudovat mír po celém světě, s čímž Putin souhlasil. Jen dodal k ABM, že si nemyslí, že nějakí teroristé budou schopni získat ZHN a ještě je následně použít (U.S. Government publishing office 2001c: 1532-1536).

V listopadu 2001 pak Putin navštívil USA, kde se s Bushem dohodli na společném postupu proti biologickým, chemickým a jaderným zbraním. USA dlouho deklarovaly, že proti těmto zbraním budou bojovat. Nyní se podařilo přimět i Rusko k podpoře jejich zájmů. V rámci podpory zájmů USA proti terorismu pak došlo k dohodě o uspořádání NATO-Ruského summitu, který bude zaměřen na boj s terorismem. V rámci Afghánistánu došlo k dohodě, že USA nemohou vytvořit novou vládu, ale že si ji musí vytvořit sami lidé v Afghánistánu. USA s Ruskem na to budou jen dohlížet a zamezí možnému návratu Talibanu do budoucích vlád (The Guargian 2002).

Dne 13. listopadu došlo k vytvoření nové americko-ruské strategii v rámci dokumentu Deklarace strategického rámce 2001. Potvrzuje, že doba, kdy se USA a Rusko vzájemně považovaly za nepřítel, již skončila. Obě dvě strany v dokumentu odmítají jakékoli pokračování studené války a chtějí od strategické konkurence přestoupit ke strategické spolupráci. Tvrdí také: „Souhlasíme s tím, že základy vztahů mezi USA a Ruskem by měly být založeny na základních principech přátelství, spolupráce, otevřenosti a předvídatelnosti. Síla a stabilita této spolupráce spočívá v síti vazeb mezi našimi vládami a našimi národy a na pozitivních

příkladech, které jsme vytyčili pro naši společnost a pro svět, neboť čelíme nově vznikajícím hrozbám globální bezpečnosti společně jako partneři“⁶ . Jako hlavní oblasti spolupráce vytyčili boj proti šíření zbraním hromadného ničení, pokračování strategického odzbrojování v rámci smlouvy START⁷(The White House 2001).

Jedním z prvních konfliktů, které spadají do této části, bylo Bushovo odstoupení od smlouvy ABM. Smlouva byla podepsána 26. května 1972 (U. S. Department of State). Smlouvu podepsal prezident USA Richard Nixon a za ruskou stranu Leonid Brežněv. Systém, který měl původně zničit jadernou raketu již ve vzduchu pomocí balistických střel, kvůli této dohodě nemohl být vytvořen. Dle Bushe to bránilo USA v možnosti zajistit dostatečnou bezpečnost v případě napadení. Po 11. září 2001 Bush a jeho poradci chtěli tento systém „vzkřísit“, proto se nejprve snažili s Ruskem dohodnout na ukončení a nebo změně dané dohody (Arms control association 2003b). Poté, co Rusové návrh americké strany odmítli, přistoupil Bush k jednostrannému odstoupení od této dohody. Po třiceti letech tak tuto smlouvu, která vznikla již za dob studené války, vypověděl. Své jednání vůči ruské straně omlouval tím, že USA a Rusko již nejsou nepřátelé a není tak zapotřebí mít tuto dohodu. Hlavním důvodem však byla motivace vybudovat systém obrany proti jaderným zbraním v případě, kdyby se někdo z rogue states⁸ nebo teroristů pokusil na USA zaútočit (U. S. Department of State). V roce 2001 tak bylo očividné, že Bush se s Ruskem snažil o spolupráci v oblasti boje proti terorismu a ZHN, čímž naplňoval cíle své zahraniční politiky vůči terorismu, ale také se nebál jít proti Rusku byl-li přesvědčen, že je to nezbytné pro USA. Příkladem je odstoupení od smlouvy ABM.

6 Originál: „We agree that the foundation for the U.S. and Russian relationship should be based on the core principles of friendship, cooperation, openness, and predictability. The strength and stability of this foundation will rest on expanding the network of ties between our governments and our peoples and on the positive examples we set for our societies and for the world as we confront new and emerging threats to global security together as partners.“

7 Vzájemná dohoda o snížení počtu strategických zbraní. Konkrétně snížení počtu jaderných hlavic. Vznikla roku 1991.

8 „Darebné státy“ jsou státy, které podporují terorismus, jsou hrozbou pro USA a chtějí získat, nebo již vlastní jaderné zbraně.

V roce 2002 se objevuje nový pojem - Bushova doktrína. Ta v průběhu let prošla několika změnami. Její prvotní směr jí daly tři projevy z roku 2002. První z těchto tří projevů proběhl v lednu 2002 v Kapitolu Spojených států amerických. Hlavním poselstvím tohoto projevu směrem k terorismu bylo Bushovo oznámení, že po útocích čekají ve světě další desetitisíce teroristů s cílem opět útočit na USA, a tomu musí Spojené státy čelit akcí proti nim. A především musejí dopadnout ty, kteří byli za útoky zodpovědní. Dále Bush obhajoval válku v Afghánistánu tím, že tamní režim vycvičil teroristy, kteří zaútočili na USA (The White house 2002b). Další stěžejní projev proběhl v červnu téhož roku na vojenské akademii ve West Point. Zde Bush apeloval na to, že USA nemohou čekat a musí aktivně zasahovat tak, aby mohly budovat celosvětově lidskou svobodu a porazit zlo, které představuje mezinárodní terorismus. Dále tvrdil, že se USA musejí na tyto cíle zaměřit společně se svými spojenci.

Třetí z těchto hlavních projevů proběhl v září 2002 v Cincinnati a byl zaměřený proti Iráku. Prezident svůj proslov začal návratem do minulosti, konkrétně na konec války v zálivu, po které se měl Irák zbavit jaderných zbraní a jejich výzkumu. Bush tvrdil, že tak Irák neučinil a naopak ještě pokračoval ve výzkumu. Bush si v projevu položil otázku, jak mají USA zakročit, když irácký režim produkuje zbraně hromadného ničení a podporuje terorismus. Sám si následně odpověděl tím, že když USA ví, že produkuje nebezpečné zbraně a využívá chemické zbraně, nemohou čekat a nechat Husajna sílit, ale musí se mu postavit a doslova řekl: „nemůžeme čekat, až uvidíme kouřící se zbraň, pak již bude pozdě“⁹(The White House 2002a). Dále Bush žádal NATO o podporu tak, aby vydala novou rezoluci, aby byla schopna budovat mezinárodní mír. V neposlední řadě se Bush pokusil stanovit požadavky vůči Iráku, které by zabránily konfliktu. Také stanovil, že pokud je Irák nesplní, vznikne konflikt, jehož cílem bude změna režimu v Iráku. Z těchto projevů je zřejmé další směřování zahraniční politiky.

9 Originál: We can't wait for the smoking gun.

Zcela otevřeně hovoří o Iráku jako o hrozbě a také o tom, že USA nesmějí čekat až se z potenciální hrozby stane reálný nepřítel. Dle Bushe musejí zaútočit ještě předtím. Z toho lze zcela jistě vyčíst již plánovaný boj proti Iráku a již v této době se snažil získat podporu spojenců v NATO a Rusku v tomto boji (The White House 2002a).

Krom těchto tří projevů, které byly směřované vůči terorismu, se v květnu Bush sešel s Putinem v Moskvě. Zde zdůraznili důležitost pokračování svého multilaterálního postupu v Afghánistánu s cílem zbavení afghánského lidu Talibanu a Al-Káidy. Dohodli se zde také na tom, že válka proti terorismu musí být vedena v rámci bilaterální, multilaterální a regionální spolupráce. Také se dohodli na rozšíření společné pracovní skupiny zaměřené na boj proti terorismu, která by se měla zaměřit na vznikající teroristické buňky ve světě. Následně se konal v Římě také NATO-Ruský summit, který kromě jiného řešil otázky terorismu. Na summitu Bush prosazoval společný postup NATO a Ruska v boji proti terorismu, což se mělo stát jejich hlavním cílem. V rámci naplnění tohoto cíle se mělo stále pracovat na zintenzivnění v oblastech krizového řízení, boje proti šíření zbraní hromadného ničení, kontrole zbrojení a vojenské spolupráci (NATO 2002). Důležitou informací bylo upřesnění, že v rámci těchto aktivit budou NATO a Rusko spolupracovat jako rovní partneři. Další části zaměřené na terorismus upozorňovaly na to, že i když byl terorismus částečně poražen v Afghánistánu, nesmí se opomíjet a jako příklad bylo mnohokrát opakováno 11. září 2001 (NATO 2002). Bushovi se tak podařilo přimět NATO i Rusko k přijetí jeho názoru, že se proti terorismu musí bojovat i nadále a že se jedná o primární hrozbu. Z tohoto summitu lze bez pochyby vyčíst Bushovu snahu o získání stejné podpory do budoucích válek, jaké se mu dostalo v Afghánistánu a to, že bezesporu další vojenské operace plánoval.

V červnu na summitu G-8 se Bush s Putinem pořád podporovali a Bush si pochvaloval jejich spolupráci a stejné názory, které s Putinem sdílejí ohledně terorismu. V průběhu tohoto summitu v Petrohradu došlo k bilaterální dohodě o protiraketové obraně a o nešíření zbraní hromadného ničení. Oba prezidenti se také dohodli na sankcích vůči Iráku. I když Putin zdůrazňoval dlouhou vazbu na Irák souhlasil, že je zapotřebí změny v ohledu svobody pro tamní obyvatelstvo (U.S. Government publishing office 2002: 899-900). Z toho vyplývá, že Bush byl schopen Putina přimět k částečnému narušení jeho dobrého vztahu s Irákem. Bush tak získal opět to, co chtěl a výměnou za dohodu o protiraketové obraně získal podporu Ruska vůči Iráku.

V roce 2002 vznikl také, dle mého názoru, nejvýznamnější strategický dokument tvořící Bushovu doktrínu. Národní bezpečnostní strategie 2002 se nese v duchu filozofie mezinárodní a národní bezpečnosti, klade důraz na aktivní šíření naděje, demokracie, rozvoje volného trhu a volného obchodu do všech koutů světa. NSS 2002 identifikovala hlavní závazek vůči lidu Spojených států jako obranu národa před nepříteli. Dokument označuje dvě hlavní hrozby pro Spojené státy. Primární hrozbou je terorismus. Tvrdí, že pro potlačení jeho hrozeb musí využít všech prostředků, od úsilí zabránit jeho financování, přes zpravodajství, vymáhání práva, lepší národní obranu, až po užití vojenské síly. Druhou má být tvrzení, že současný svět je nebezpečnější než svět v dobách studené války (U.S. Department of state 2002: 3-8).

Dokument terorismus označuje za politicky motivované násilí proti nevinným (U.S. Department of state 2002: 15). V Národní bezpečnostní strategii 2002 můžeme objevit dva hlavní rysy co se týče strategie vedení zahraniční politiky. Prvním je militarismus, v rámci něhož se Bushova administrativa velmi přiklání k užívání vojenské síly a k unilateralismu, v jehož rámci pak nedbá na názor ostatních zemí ani organizací. Dále zdůrazňuje potřebu užití preemtivních útoků. Doslova

deklaruje, že pokud nezabere politika zastrašování, přistoupí USA rovnou k preemtivnímu útoku, bude-li se jednat o konflikt s tzv. Darebnými státy¹⁰ (U.S. Department of state 2002: 6-8). Dokument podporuje spolupráci s mezinárodními organizacemi a národy za účelem potlačení regionálních konfliktů. Krom již zmíněného měla NSS2002 také rozšiřovat rozvojovou pomoc a podporovat boj proti nemocem. Dále podporuje budování nového vztahu s Ruskem, které již v roce 2002 probíhalo a Bush zde vyzdvihl fakt, že Rusko už není pro USA protivníkem, ale spíše partnerem. Podporovat se dle dokumentu má také vznik NATO-Ruského summitu, který by měl podpořit vzájemnou bezpečnostní spolupráci. Poukazuje však i na skutečnost, že USA a Rusko jsou stále hodně odlišné země a panuje mezi nimi ještě stále jistá nedůvěra, která má kořeny ve studené válce. I přes všechny odlišnosti se zde však píše, že příležitosti pro vzájemnou spolupráci jsou v dané době největší za posledních několik let nebo snad i desetiletích. S Ruskem počítá jako s partnerem v boji proti terorismu a šíření zbraní hromadného ničení (U.S. Department of state 2002: 25-29). Téměř se zdá, že na oplátku vyslovuje podporu a přislíbujíc pomoc při ruském vstupu do WTO. Dále od Ruska vyžaduje demokratizaci na jeho území. Přes veškerou spolupráci chtějí USA zůstat jedinou supervelmocí a dobře si uvědomují možný mocenský nárůst zemí jako Rusko, Čína, nebo Indie. Opět tak vidíme, že USA budou rádi s Ruskem spolupracovat, ale půjde-li však o americký zájem, nebudou USA brát žádné ohledy.

V roce 2002 vznikla také Národní strategie boje proti šíření zbraní hromadného ničení. Bush tvrdí, že dokument dává komplexní přístup k potírání rostoucí hrozby od zbraní hromadného ničení. Konkrétně mluví o jaderných, radiologických, biologických a chemických zbraních (Arms control association 2003a). Tato strategie je nedílnou součástí Strategie národní bezpečnosti Spojených států amerických a Národní strategie pro vnitřní bezpečnost. Bush tvrdí : „Nepovolíme, aby světové nejnebezpečnější režimy a teroristé ohrožovali náš národ

10 Stejně jako Rogue states, státy nepřátelské vůči USA, které jsou potencionální hrozbou pro Spojené státy.

a naše spojence s nejničivějšími zbraněmi na světě¹¹“(Arms control association 2003a). Upozorňuje zde také, že si USA vyhrazují právo útočit ještě než budou napadeny. To by mělo být jakési odstrašení zemí jako jsou Irák a Severní Korea, které představují nebezpečí jaderného útoku pro USA. Spojeným státům by tak k ospravedlnění jejich jaderného útoku mohlo nyní postačit předložení jakéhokoli důkazu o tom, že je nějaká země nebezpečím pro USA.

Strategie má tři hlavní pilíře, prvním je protiproliferace v boji proti používání zbraní hromadného ničení. Mezi proliferátory¹² však neřadí Izrael, Indii a Pákistán, jelikož tyto tři země nevystupují nepřátelsky. Přesto, že jsou již vlastníky jaderných zbraní, nepředstavují pro USA nebezpečí. Dokument upozorňuje, že možný jaderný útok vůči USA je realitou a že armáda a civilní agentury musejí udělat vše proto, aby byly schopny potencionální útok odrazit (The White house 2002c).

Druhý pilíř je zákaz šíření zbraní hromadného ničení. Zde se zabývá tím, že USA a jejich spojenci musí vynaložit veškeré úsilí, aby zabránily získání ZHN nebezpečným státům nebo teroristům. Tento pilíř má být veden v rámci diplomacie a kontroly zbrojení. Proliferátorům má být zabráněno v zisku jaderných zbraní kontrolou obchodu a zamezení obchodování s nimi. Tím by se mělo dosáhnout snížení jejich financí, které by mohly využít na zisk jaderných zbraní. Dokument zdůrazňuje, že má být postupováno v souladu s mezinárodními dohodami (The White house 2002c).

Poslední, třetí pilíř, je zaměřen na správné zhodnocení rozsahu použití jaderných zbraní. Spojené státy, dle posledního pilíře, musejí být schopny adekvátně reagovat na použití zbraní hromadného ničení proti svým občanům, vojenským silám, přátelům a spojencům. Dále se USA budou snažit co nejvíce omezit možné

11 Originál: “We will not permit the world’s most dangerous regimes and terrorists to threaten our Nation and our friends and allies with the world’s most destructive weapons,”

12 Země představující nebezpečí jaderného útoku pro USA.

důsledky potencionálního útoku. V neposlední řadě dokument píše o nutnosti užití bilaterální a multilaterální spolupráce. Směrem k Rusku USA v dokumentu vyžadují hlavně podporu v tomto boji a to, aby Rusko nepomáhalo ostatním zemím v získání ZHN (Arms control association 2003a).

V roce 2003 stále pokračovala spolupráce v Afghánistánu. V tomto roce došlo také k invazi do Iráku, která neměla mandát OSN a ani podporu NATO a Ruska. Bush ihned po zahájení operace Irácká svoboda pronesl projev k národu USA. V něm obhajoval tuto invazi a je možno vidět, že i když byly Rusko a ostatní spojenci pro USA důležití v Afghánistánu, pro Bushe až tolik důležití nebyly. Jedná-li se o zájmy USA ukázal, že půjde proti názoru kohokoliv, což se již v předchozích dokumentech projevovalo. Ihned po invazi se Putin vyjádřil k celé operaci jako k porušení dohod OSN. Rusko se také snažilo o potrestání USA za toto jednání pomocí sankcí skrze RB OSN (U.S. Government publishing office 2003a: 1099-1100). Hluběji je tato událost rozebrána v jedné z následujících kapitol.

V září 2003 se obě hlavy států sešly v Camp Davidu v Marylandu. Zde probíhala velká diskuze o Iráku. Bush samozřejmě zastával své názory a dodal, že chápe Putinův postoj, ale že si je jistý, že se touto událostí vzájemné americko-ruské vztahy nijak nezhorší. Společně se domluvili na pokračování politiky kontroly zbrojení a ekonomické spolupráci. Bush zde například prohlásil, že USA se snaží v Iráku budovat demokracii i tím, že cvičí jejich policisty a že každá nová demokracie potřebuje přítele, který ji bude vést. Dohodlo se zde i prohloubení vojenské spolupráce v Afghánistánu a dokonce částečně i v Iráku. Sám Putin prohlásil, že občané Iráku si zaslouží žít v demokracii (U.S. Government publishing office 2003b: 926-933). Ukazuje se tak obrovská moc v zahraniční politice, kterou Bush disponoval, i když vstoupil do války přes ruský odpor, neztratil jeho podporu. Rusko si v té době zkrátka nemohlo dovolit přijít o partnera, kterým byly USA.

Rok 2004 nebyl nijak zásadní co se týče zahraniční politiky USA a Ruska v ohledu války s terorismem. Samozřejmě stále probíhala válka v Iráku a v Afghánistánu, ale mezi USA a Ruskem se řešila převážně ekonomická témata. USA se v tomto roce snažily o získání podpory v boji proti terorismu v NATO. Bushovi také začala druhá předvolební kampaň ve snaze uspět ve volbách a být znovu zvolen prezidentem USA. Ve své kampani se zaměřil na Irák. Chtěl pokračovat v boji proti terorismu a ani v nejmenším neměl v plánu vojáky z Iráku a Afghánistánu stahovat. Chtěl plně pokračovat v boji proti terorismu až do jeho úplné porážky, aby již nedošlo k dalším útokům. Tento postoj dokazoval i jeden z jeho televizních spotů, kde byly připomínány záběry z 11. září za účelem připomenutí důležitosti této války (BBC Czech 2004). Po celou kampaň si stál plně za svými kroky v boji vůči terorismu a nehodlal ani v nejmenším přiznat jakoukoliv chybu.

4 Druhé prezidentské období

Druhé prezidentské období začalo v roce 2005 poté, co Bush ve své kampani porazil demokratického kandidáta Johna Kerryho. V únoru proběhl summit na Slovensku, kde USA s Ruskem jednaly mimo jiné o vstupu Ruska do WTO nebo o energetické spolupráci. Pro tuto práci je primární podepsání dohody Man-Portable Air Defense Systems neboli tzv. MANPADS¹³. Tuto dohodu podepsala na Slovensku za USA Condoleezza Rice a za Rusko její protějšek, ministr obrany Sergei Ivanov. Směrem k terorismu se dohodli na budoucí spolupráci v oblasti boje proti jadernému terorismu, kde chtějí postupovat dle pravidel OSN tak, aby jadernému terorismu zabránili a dohodli se, že Severní Korea a Írán by jaderné zbraně vlastnit neměly. Bush v rozhovorech děkoval Putinovi za jeho pochopení nutnosti kroků USA vůči terorismu a za jeho podporu. Téhož roku se ještě Bush s Putinem sešli v Moskvě a v Jižní Korei, zde však otázku terorismu neřešili. Zdá se, že Putin již přešel unilaterální invazi do Iráku a že obě země se shodly na největším nebezpečí do budoucna. To již nově neměl představovat běžný terorismus, ale potenciální vznik jaderného terorismu (U.S. Government publishing office 2005: 315-321).

V červenci roku 2006 se prezidenti opět sešli a řešili otázky jaderných zbraní. Jejich společnou snahou mělo být dosažení využívání jaderné energie pro mírové účely a zamezení šíření zbraní hromadného ničení. Hlavním tématem v otázkách terorismu se opět stalo zamezení teroristům a zemím označeným jako proliferátoři v získání zbraní hromadného ničení. Jak již naznačovala předchozí jednání, hlavním tématem se staly ZHN. 14. července se v Petrohradě obě země dohodly na vytvoření nové mezinárodní iniciativy pro boj proti jadernému terorismu (U.S. Department of State. 2006a). Cílem iniciativy by mělo být jakkoli zabránit vzniku jaderného terorismu. Pomoci by měl důsledný dozor, přeprava a

13 Cílem dohody je usnadnění zničení zastaralých nebo přebytečných zbraní, výměna informací o nich a zdokonalení systému obrany proti nim. Dále také sdílení informací o jejich prodeji třetím zemím.

kontroly jaderných materiálů. Cílem by se pak měla stát prevence, zjištění hrozby, její potlačení a případné vyšetření takového jednání. Veškeré jaderné procesy by měly spadat pod organizaci IAEA. Další setkání se uskutečnilo v Rusku ve Strelnu 15. července. Zde se obě strany dohodly, že ke spolupraci musí docházet multilaterálně a že je nezbytné rozšířit podporu pro výše zmíněné cíle (U.S. Government publishing office 2006: 1345-1346).

V roce 2006 také přišla zásadní změna v zahraniční politice USA. Přinesl ji dokument Národní bezpečnostní strategie 2006. Začíná slovy: „Amerika je ve válce, toto je válečná národní bezpečnostní strategie“¹⁴ (U.S. Department of State 2006b). Tento dokument vznikl v době, kdy se původně úspěšné mise v Afghánistánu a Iráku přetvořily do dlouhotrvajících bojů, jejichž konec se nijak nepřibližoval. Jedním z válečných problémů byla jakási vynalézavost teroristů, díky které způsobovali velké škody americké armádě. Tyto bojové techniky se postupně z Iráku přesunuly i do Afghánistánu. Mezi tyto techniky můžeme řadit například sebevražedné útoky proti americkým vojákům.

Zatímco původně Bushova válka proti terorismu slavila úspěch, v roce 2006 se proti ní začali stavět i ti, kdo ji původně podporovali. Dokument zachovává tři hlavní pilíře předchozího národně bezpečnostního dokumentu z roku 2002 avšak vytváří i nové rámce pro vedení americké bezpečnostní strategie. NSS 2006 popisuje způsoby, jak prosadit zájmy amerického lidu a také jak rozšířit svobodu. Nová strategie je založena na dvou pilířích. První z nich je zaměřen na podporu svobody, spravedlnosti a lidské důstojnosti. V rámci něho má být ukončena tyranie a má být prosazena svoboda a prosperita. Zdůrazňuje, že nejlepším způsobem pro udržování míru je rozšíření svobody po světě. Opět, jak již je v americké historii zvykem, je upozorňováno na to, že svobodné vlády neutlačují své občany a neútočí na jiné svobodné vlády. Druhý pilíř je zaměřen na vedení rostoucí komunity

14 Originál: „America is at war. This is a wartime national security strategy“.

demokracií proti nebezpečným výzvám naší doby. Je zde soupis hrozeb, které USA hrozí od terorismu až po přírodní katastrofy (U.S. Department of State 2006b).

V dokumentu je dále zdůrazněna potřeba posílení aliancí se spojenci USA, aby mohly účinně bojovat proti svým nepřátelům. Jak již je výše zmíněno, v dokumentu se hovoří, že USA jsou národem ve válce. Dokument tvrdí, že i když se podařilo dosáhnout velkého pokroku a úspěchu v této válce s terorismem, jsou Spojené státy sice bezpečnější, ale ještě nejsou zcela v bezpečí. V rámci strategie boje s terorismem zdůrazňuje důležitost zamezení přísunu prostředků a zisku ZHN teroristickým skupinám. Dále je dle této strategie pořád důležité dopadnout teroristy a zabránit jim v zisku útočiště, odkud by mohli plánovat své útoky. K Rusku se zde vyjadřuje především ve spojitosti se spoluprací vůči Severní Koreji (U.S. Department of State 2006b). Můžeme vidět, že Bushova zahraniční politika se plně obrací k multilateralismu a hodlá napravit pošramocené vztahy se spojenci, aby skrze ně mohl znovu prosazovat své zájmy v budoucnu.

Rok 2007 přinesl pro práci významný pouze summit G8 v Německu, kde se řešila opět otázka jaderného terorismu, tentokrát ve spojitosti s testem jaderné rakety dlouhého doletu, který poprvé otestoval Írán. K tomuto tématu Bush zdůraznil nutnost budování systému obrany AMB, naopak Putin trval na nutnosti zamezení této hrozbě. Oba se však shodli, že se tato situace musí řešit. Shodovali se sice v nutnosti spolupráce, ale každý si představoval jiné řešení hrozby, což mohlo do budoucna pro spolupráci způsobit problém .

V dubnu 2008 se v Soči naposledy setkali Bush s Putinem jako prezidenti. Poprvé se zde také Bush setkal s budoucím ruským prezidentem Medveděvem. Všichni tři si velmi pochvalovali spolupráci mezi USA a Ruskem za posledních 8 let a plánovali v ní pokračovat. V Soči došlo také k vytvoření plánu pro budoucí spolupráci mezi USA a Ruskem. Plán spolupráce byl sepsán do dokumentu

Deklarace strategického rámce 2008. Tento dokument, který stanovuje strategický rámec pro vzájemnou spolupráci mezi Ruskem a USA, vznikl v posledním roce Bushovy vlády. Deklarace udává kroky budoucí spolupráce například v oblasti boje proti nově vznikajícím hrozbám. Deklarace uznává rozdíly mezi oběma zeměmi a udává, jak tyto rozdíly překonat tak, aby nezabránily vzájemné spolupráci. Deklarace zavázala obě vlády k respektování právního státu, mezinárodního práva, lidských práv, tolerance rozmanitosti, politické svobody a přístupu k hospodářské politice a praxi na volném trhu (The White House 2008). Mezi oblasti spolupráce patří podpora bezpečnosti a protiraketová obrana. Zde Rusko protestovalo proti vybudování protiraketové obrany v České republice nebo Polsku a zdůraznilo, že pokud jim USA vyhoví, bude to velký krok vpřed ke společné spolupráci. Dále se obě země dohodly na vytvoření tzv. Post-START¹⁵ v roce 2009, poté co vyprší platnost smlouvy START¹⁶. Dále byla důležitá smlouva INF¹⁷, která vyloučila užití raket středního doletu. Obě země se dohodly na tom, že budou bránit v zisku ZHN zemím podporující terorismus. Dalším tématem byl Írán a Severní Korea, kde se USA s Ruskem dohodly na společném postupu vůči oběma zemím. Od Íránu požadovaly, aby svůj jaderný program využíval pouze k mírovým účelům. Bush tím jaksí naoko vyšel vstříc Putinovi, ale sám dále pracoval na plánu protiraketové obrany, který byl pro něho v tomto ohledu primární (The White House 2008).

Důležitou událostí tohoto roku byla ruská invaze do Gruzie. K té se USA nevyjádřily jediným dobrým slovem. Celou invazi považovaly za zbytečnou a především ji označily jako pokus o svržení legitimní gruzínské vlády s cílem vlastního prospěchu. Dalším motivem byl také fakt, že se Gruzie snažila o vstup do NATO a Rusko tomu chtělo zabránit. Zatímco se Rusové snažili válku obhajovat, USA měly pevný postoj proti ní (U.S. Government publishing office 2008: 471).

15 Dohoda, která navazuje na předchozí STRAT dohodu.

16 Vzájemná dohoda o snížení počtu strategických zbraní. Konkrétně snížení počtu jaderných hlavic. Vznikla roku 1991.

17 Smlouva podepsaná mezi USA a Ruskem o likvidaci raket krátkého a středního doletu.

Poslední oficiální proměnu v rámci zahraniční politiky USA vytvořila Národní obranná strategie 2008. Ta vznikla pod taktovkou ministra obrany Roberta Gatese a zásadně mění celou Bushovu doktrínu. Zajímavostí celého dokumentu je například to, že již neužívá pojem válka s terorismem. Ten je nově nahrazen pojmem dlouhá válka proti násilným extrémistickým hnutím. Za místo hlavního boje s terorismem je stále označen Afghánistán a Irák, ale dokument se opět zabývá „darebnými státy“¹⁸, konkrétně Severní Koreou a Íránem. Druhý zmiňovaný by dle Gatese měl být sponzorem teroristů v Iráku a Afghánistánu. Zajímavě se dokument vyjadřuje k Rusku. Píše se v něm, že ustoupení Ruska od otevřenosti a demokracie by mohlo mít významné bezpečnostní následky pro Spojené státy a jejich evropské spojence (Department of Defense 2008: 3). Dalším nebezpečím z ruské strany má být ruský vojensky aktivnější postoj a odvolání se na snižování ozbrojených sil. Dále Rusko obviňuje z vyhrožování vojenským útokem zemím, kde sídlí ozbrojené síly USA. Z toho všeho dle Gatese vyplývá, že Rusko chce zvýšit svůj mezinárodní vliv.

V rámci politiky, kterou dokument udává, by se měly Spojené státy snažit bránit a rozvíjet spolupráci se svými spojenci a přejít od unilateralismu k multilateralismu. Dále se má politika boje proti terorismu odklonit od militarismu a přejít k snahám o mírové vedení tohoto boje. I přesto, že označuje za nezbytné zvítězit v Iráku a Afghánistánu uvádí, že válku proti extrémismu a násilí není možné vyhrát v jedné bitvě nebo kampani. Novou formou vedení tohoto boje by mělo být eliminování možností pro uskutečnění teroristického útoku spoluprací se všemi lokálními vládami tak, aby bylo extrémistické násilí poraženo regionálně. Za symbol vítězství bude považováno zdiskreditování extrémistických ideologií a snížení jejich počtů na úroveň, kterou můžou střežit běžné bezpečnostní orgány (Department of Defense 2008: 9).

18 Český překlad pro Rogue states, jedná se o státy představující jadernou hrozbu pro USA.

Po dlouhé době se také USA hodlají skutečně zaměřit na své partnery a spojence. Ve své dlouhé válce proti násilnému extrémismu¹⁹ chtějí začít postupovat se svými spojenci. Nově je v tomto dokumentu užito slovního spojení široké spektrum spojenců, kterého chtějí USA při svých akcích využívat a tím se definitivně odklonit od unilateralismu k multilateralismu, jak již bylo výše zmíněno. V dalších částech je, přes původní pokárání, Rusko uváděno jako stát, se kterým by USA rádi spolupracovaly, především v boji proti proliferátorům a zbraním hromadného ničení (Department of Defense 2008: 6-13).

Nově se v NDS 2008 objevuje pojem Jointness. Tento nový termín označuje propojení všemožných nástrojů, které mohou pomoci vyhrát dlouhou válku s násilným extrémismem. Pod jointness spadají vojenské operace, ekonomický rozvoj, budování nových institucí, nastolení právního státu, prosazování vnitřního usmíření mezi někdejšími nepřáteli, zajištění základních služeb pro obyvatelstvo, výcvik a výzbroj vojenských a policejních sil na místě zásahu, vybudování strategických komunikací, předávání civilních zkušeností (Eichler-Tichý 2013: 88). Ve shrnutí NDS 2008 představuje konec jednání Spojených států, které by bylo bez podpory kohokoliv jiného a počátek období, kdy USA chtějí postupovat vždy za podpory co nejvíce aktérů. Zatímco invazí do Iráku si USA plnily své cíle přes nelibost ostatních, postupně se navracely ke spolupráci se svými spojenci a na konci Bushova prezidentského období se v rámci NDS 2008 plně vrátily k multilateralismu. Oproti tomu Rusko po většinu času postupovalo dle dohod s USA, ke konci Bushovi vlády se Rusko takřkajíc utrhlo ze řetězů a vstoupilo do války stejně jako USA do Iráku, odepíralo občanům práva a pomalu se začalo odvracet od USA.

19 Nové označení války s terorismem

Na vývoj vzájemných vztahů však měli vliv i jiné události, které nespádaly pod válku s terorismem a proto nebyly v práci zmíněny. Velký problém ve vzájemných vztazích bylo rozšiřování NATO na území bývalého Sovětského svazu. To Ruská federace v čele s Vladimírem Putinem vnímala téměř, jako akt agrese, protože se tím NATO rozšiřovalo do původně výhradně Ruské sféry vlivu (Eichler-Tichý 2013: 178). Tyto rozšíření znamenala velký propad ve vzájemných vztazích Ruska s celou Severoatlantickou aliancí, tedy i se Spojenými státy. Další spor nastal, když se v roce 2004 konaly prezidentské volby na Ukrajině. V nich spolu stáli proti sobě prozápadní Juščenko a proruský Janukovyč. Spekuluje se o tom, že druhé kolo voleb Janukovyč vyhrál díky ovlivnění a korupci v průběhu volby, kterou měli mít na svědomí Janukovyčovi stoupenci. Zatímco Putin Janukovyčovi včasné gratuloval, USA a EU se proti volbě ohradily a zasloužily se o konání nových voleb. Celý tento konflikt měl opět velice neblahé dopady na vzájemné americko-ruské vztahy. USA však z celého sporu opět vyšli vítězně, když v opakovaných volbách zvítězil prozápadní Juščenko. Další významnou událostí, nespádající pod válku s terorismem, ale která ovlivnila vzájemný vztah byl vznik prvního ruského sporu s Ukrajinou ohledně dodávek plynu z Ruska do EU přes Ukrajinu. Dále také propad Ruské demokracie a některé skandály s tím spojené výrazně ovlivnily vzájemné vztahy. Velkým skandálem bylo obvinění Putina ze smrti jeho kritičky Politovské. Anna Politovská byla velkou kritičkou Putina kvůli chování Ruské armády v Čečensku a v roce 2006 byla záhadně zastřelena. Putina obvinil bývalý agent KGB Litviněnko, ten byl sám otráven a ještě před svou smrtí v listopadu 2006 stihl Putina obvinít, že stojí za jeho otrávením. Zaměříme-li se na izraelsko-palestinský konflikt, pak v celkovém shrnutí měl pozitivní dopad na vzájemné vztahy, jelikož zde RF začala následovat politiku USA. Zatímco USA vždy podporovaly Izrael, Rusko mělo tradičně dobrý vztah s arabskými zeměmi. Rusové původně stáli na straně Palestinců, během konfliktu se však jejich vztah s Izraelci postupně zlepšoval a jejich zahraniční politika v tomto regionu postupně začala připomínat zahraniční politiku USA. Jedním z faktorů, který takto ruskou

zahraniční politiku ovlivnil, byl fakt, že izraelský premiér Ariel Šaron podporoval tvrdou Putinovu politiku proti Čechensku. Bush nakonec ve spolupráci s Ruskem, evropskými zeměmi a s OSN navrhl takzvanou Cestovní mapu, což byl plán na stahování izraelských vojsk z území Palestiny, který byl vypracován skrz vzájemné ústupky obou znesvářených stran.

Závěr

Hlavním cílem práce bylo zodpovězení výzkumné otázky: Jak ovlivnila válka s terorismem zahraniční politiku USA vůči Rusku a jaký měla dopad na vývoj vzájemných vztahů? Dalším cílem práce bylo popsat změny v zahraniční politice USA vůči Rusku v kontextu války s terorismem. Úvod čtenáře seznámil s cílem a plánem práce.

V první kapitole s názvem *Období před Bushem a Bushova doktrína* byla sepsána historie americko-ruských vztahů před nástupem George W. Bushe do úřadu prezidenta, popsal jsem i Bushovu předvolební kampaň a inaugurační projev. Pro práci bylo hlavní čtenáři nastínit situaci před Bushovým zvolením, kdy Bush nahradil Clintona a krátce předtím Putin nahradil Jelcina. Došlo tak k situaci, kdy se předchozí vzájemné vztahy téměř resetovali a můžeme říci, že se začalo zcela nanovo. Dále se v této kapitole řešila Bushova předvolební kampaň a jeho inaugurační projev, aby čtenář dostal do podvědomí, s jakými plány Bush do svého úřadu nastupoval a především jakou chtěl vést zahraniční politiky.

Kapitola druhá, *Válka s terorismem*, čtenáři nastínila skutečnou válku. Je zde analyzovaná operace Trvalá svoboda i operace Irácká svoboda a následné války a to jak USA s Ruskem v těchto konfliktech spolupracovali. Třetí kapitola s názvem *První prezidentské období* je zaměřena na hlavní strategické dokumenty a setkání Bushe s Putinem, které formovaly zahraniční politiku USA. Tato část má čtenáři vysvětlit, o co ve kterém dokumentu a rozhovoru jde a jakou v rámci nich mají USA vést zahraniční politiku vůči Rusku v kontextu války s terorismem. Kapitola čtenáři nastínila postupný proces tvorby americké zahraniční politiky. Díky tomu se čtenář mohl dozvědět například jak ruská strana reagovala na požadavky a na zahraniční politiku vedenou Spojenými státy. Čtvrtá kapitola s názvem *Bushovo druhé prezidentské období* měla stejný cíl jako kapitola předchozí, tedy zanalyzovat vývoj

zahraniční politiky pomocí událostí a strategických dokumentů.

Celá práce tak čtenáři dle stanoveného cíle nabídla popsání změn zahraniční politiky USA vůči Rusku v kontextu války s terorismem. Dále také analýzu strategických dokumentů a nejvýznamnějších projevů, spojených s tématem. Hlavní otázkou práce bylo: *Jak ovlivnila válka s terorismem zahraniční politiku USA vůči Rusku a jaký měla dopad na vývoj vzájemných vztahů ?* K zodpovězení této otázky by si mohl každý dojít sám po přečtení celé práce. Můj názor je takový, že válka s terorismem zahraniční politiku USA ovlivnila velmi. Bush musel změnit hodně ze svých původních plánů. Zamyslíme-li se nad tím, že cílem Bushovy zahraniční politiky vůči Rusku před zvolením nebo až do 11. září bylo vylepšení vzájemných vztahů a navázání blízké spolupráce, můžeme říci, že Bush nakonec své předvolební plány naplnil. Invaze do Iráku sice způsobila chvilkový propad vztahů s Ruskem, ale po určité době obě země opět začaly spolupracovat v boji proti jadernému terorismu. Nehledě na to hned na počátku války s terorismem proběhla společná válka v Afghánistánu, kde obě země důvěrně spolupracovaly. Dle mého názoru válka s terorismem vzájemný vztah obou zemí vylepšovala a pokud by někdo argumentoval, že se vztah obou zemí zhoršil nebylo to zcela jistě v důsledku války s terorismem. Myslím si také, že mohu v klidu prohlásit, že Bush své zahraničněpolitické cíle naplnil, neboť pomocí války s terorismem vedl, až na malá zaváhání, politiku, kdy došlo k obrovskému nárůstu vzájemné spolupráce. Tak můžeme říci, že válka s terorismem měla ve finále kladný dopad na vzájemný vztah obou zemí a i na zahraniční politiku USA, jelikož Bush v rámci ní dokázal naplnit své hlavní cíle které si vůči Rusku stanovil.

Seznam pramenů a literatury:

AlJazeera (2017). *US general: Russia may be supplying Taliban fighters*

(<http://www.aljazeera.com/news/2017/03/general-russia-supplying-taliban-fighters-170323161613169.html> 17.7.2017).

American security project (2011). *US-Russia Cooperation in Afghanistan.*

(<http://www.americansecurityproject.org/us-russia-cooperation-in-afghanistan/> 18.7.2017).

Arms control association (2003a). *National Strategy to Combat Weapons of Mass Destruction*

(<https://www.armscontrol.org/print/1184> 10.7.2017).

Arms control association (2003b). *U.S. Withdraws From ABM Treaty; Global Response Muted* (https://www.armscontrol.org/act/2002_07-08/abmjul_aug02 10.7.2017).

BBC Czech (2004). *Témata prezidentské volební kampaně v USA v roce 2004* (http://www.bbc.co.uk/czech/indepth/story/2004/03/040315_vote_usa_campaign.shtml 25.7.2017).

Bergen, P.L. (2017). September 11 attacks. *Britannica.* (<https://www.britannica.com/event/September-11-attacks> 15.7.2017).

Britannica. *Iraq war.* (<https://www.britannica.com/event/Iraq-War> 10.7.2017).

Dolan, Ch. J. (2004). The Bush doctrine and U.S. interventionism. *American diplomacy.* (http://www.unc.edu/depts/diplomat/archives_roll/2004_04-

06/dolan_bush/dolan_bush.html 17. 7. 2017).

Eichler, J. (2010). Bezpečnostní a strategická kultura USA v letech 2001-2008. *Mezinárodní vztahy*, Vol. 45 No. 2, s. 48-70

Eichler, J.- Tichý, L. (2013). *USA a Ruská Federace, komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů).

History (2017). *U.S.-led attack on Afghanistan begins* (<http://www.history.com/this-day-in-history/u-s-led-attack-on-afghanistan-begins> 17.7.2017).

Krechetnikov, A. (2012). Moscow theatre siege: Questions remain unanswered. *BBC*. 24. 8. 2012 (<http://www.bbc.com/news/world-europe-20067384> 13.7.2017).

Kremlin (2001). *President Vladimir Putin made a statement on terrorist attacks in the United States* (<http://en.kremlin.ru/events/president/news/40081> 25.7. 2017).

Kremlin (2004a). *President Vladimir Putin spoke by phone with US President George W. Bush* (<http://en.kremlin.ru/events/president/news/page/785> 13.7.2017).

Kremlin (2004b). *What we are dealing with are not isolated acts intended to frighten us, not isolated terrorist attacks. What we are facing is direct intervention of international terror directed against Russia. This is a total, cruel and full-scale war that again and again is taking the lives of our fellow citizens* (<http://en.kremlin.ru/events/president/news/31681> 13.7.2017).

Presidency (2001). *George W. Bush - Inaugural address* (<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=25853> 28.3.2016).

NATO (2002). *NATO-Russian council – Rome summit 2002* (<http://www.nato.int/docu/comm/2002/0205-rome/rome-eng.pdf> 19.7.2017).

Office of the historian. *Bill Clinton, Boris Yeltsin, and U.S.-Russian Relations* (<https://history.state.gov/milestones/1993-2000/clinton-yeltsin> 27.7.2017).

Sanger, D. E. (2003). Bush's Doctrine for war. *The New York Times*. 18.3.2003(<http://www.nytimes.com/2003/03/18/international/middleeast/bushs-doctrine-for-war.html> 25.7.2017).

Shah, A. (2013). War on terror. *Global Issues*. 7. 10. 2013 (<http://www.globalissues.org/issue/245/war-on-terror> 15.7.2017).

Stratfor (2002). *War in Iraq: What's at stake for Russia*. (<https://worldview.stratfor.com/analysis/war-iraq-whats-stake-russia> 8.7.2017).

The Guardian (2002). *Bush and Putin's joint declaration*. (<https://www.theguardian.com/world/2002/may/24/usa.russia> 19. 7. 2017).

The New York Times (2002). *Text of Bush's Speech at West Point*. (<http://www.nytimes.com/2002/06/01/international/text-of-bushs-speech-at-west-point.html> 27.7.2017).

The White House (2001). *U.S.- Russian Strategic Framework Deklaration* (<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2008/04/20080406-4.html> 12.7.2017).

The White House (2002a). *President Bush Outlines Iraqi Threat*

(<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/10/20021007-8.html> 13.7.2017).

The White house (2002b). *President Delivers State of the Union Address* (<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html> 25.7.2017).

The White house (2002c). *Statement by the President* (<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/12/20021211-8.html> 10.7.2017).

The White House (2008). *Fact sheet_ U.S.-Russian Strategic Framework Deklaration* (<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2008/04/20080406-5.html> 12.7.2017).

U.S. Department of State. *Treaty Between The United States of America and The Union of Soviet Socialist Republics on The Limitation of Anti-Ballistic Missile Systems* (<https://www.state.gov/t/avc/trty/101888.htm> 10.7.2017).

U.S. Department of state (2002). *The National Security Strategy of the United States of America, September 2002* (<https://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf> 7.7.2017)

U.S. Department of State. (2006a). *U.S. Strategy to Combat the Proliferation of Weapons of Mass Destruction* (<https://2001-2009.state.gov/t/us/rm/63877.htm> 10.7.2017).

U.S. Department of the State (2006b). *The national security strategy 2006* (state.gov/documents/organization/64884.pdf 12.7.2017).

U.S. Department of Defense (2008). *National Defence Strategy 2008* (www.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2008NationalDefenseStrategy.pdf 20.7.2017).

U.S. Government publishing office (2001a). *Address to the Nation on the Terrorist Attacks* (<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PPP-2001-book2/pdf/PPP-2001-book2-doc-pg1099.pdf> 20.7 2017).

U.S. Government publishing office (2001b). *The President's News Conference With President Putin in Kranj* (<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/WCPD-2001-06-25/pdf/WCPD-2001-06-25-Pg926-3.pdf> 20.7.2017).

U.S. Government publishing office (2001c). *The President's News Conference With President Vladimir Putin of Russia in Shanghai* (<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/WCPD-2001-10-29/pdf/WCPD-2001-10-29-Pg1532.pdf> 20.7.2017).

U.S. Government publishing office (2001d). *Joint Statement by President George W. Bush and President Vladimir V. Putin of Russia on Afghanistan* (<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PPP-2001-book2/pdf/PPP-2001-book2-doc-pg1402-2.pdf> 20.7.2017).

U.S. Government publishing office (2002). *Joint Statement by President George W. Bush and President Vladimir V. Putin on Counterterrorism...* (<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/WCPD-2002-05-27/pdf/WCPD-2002-05-27-Pg899.pdf> 20.7.2017).

U.S. Government publishing office (2003a). *Joint Statement Between the United States of America and the Russian Federation* (<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/WCPD-2003-10-06/pdf/WCPD-2003-10-06-Pg1279.pdf> 20.7.2017).

U.S. Government publishing office (2003b). *The President's News Conference With President Vladimir Putin of Russia at Camp David, Maryland* (<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/WCPD-2003-10-06/pdf/WCPD-2003-10-06-Pg1274.pdf> 20.7.2017).

U.S. Government publishing office (2005). *The President's News Conference With President Vladimir Putin of Russia in Bratislava* (<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/WCPD-2005-02-28/pdf/WCPD-2005-02-28-Pg315.pdf> 20.7.2017).

U.S. Government publishing office (2006). *Joint Statement by President George W. Bush and President Vladimir V. Putin of Russia Announcing the U.S. Government publishing office (2006a). Global Initiative To Combat Nuclear Terrorism* (<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/WCPD-2006-07-24/pdf/WCPD-2006-07-24-Pg1345.pdf> 20.7.2017).

U.S. Government publishing office (2008). *Remarks Prior to a Meeting With President Vladimir V. Putin V. of Russia in Sochi, Russia* (<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PPP-2008-book1/pdf/PPP-2008-book1-doc-pg471.pdf> 20.7.2017).

Washington post (2000). *Condoleezza Rice at the Republican National Convention* (<http://www.washingtonpost.com/wp-srv/onpolitics/elections/ricetext080100.htm> 23.6.2017)

Resumé

This bachelor thesis deals with analysis of U.S. foreign policy towards Russia during George W. Bush presidency. Because this topic is too extensive, the thesis is written in context of war on terror. Reason for choosing this context is that the war on terror was the biggest topic in a foreign policy in a period of time, on which is the thesis focused on. Bush planned to be more isolationist than interventionist president during his pre-election campaign in the terms of foreign policy. The change in foreign policy came after 11. september 2001. The terroristic attacks forced him to become an intervencionist. As an answer on the terrorist attacks Bush entered war in Afghanistan and Iraq. This two events are analysed in chapter two called War on terror. Chapter one analyzes Bush doctrine and period of time before Bush became the President of the U.S. The third and fourth chapter analyzes Bush's presidency. These two chapters analyze the strategic documents, meetings and Presidential speeches. This part of thesis is the main part of analysis because it tells to reader what were the changes in U.S. foreign policy like, year after year.

The thesis is maidas the case of study and contains one question. How did the war on terror affect the US foreign policy towards Russia and how did it affect the development of mutual relations? Besides answering this question this thesis have another goal – to analyses how the war on terrorism has affected relations between these states, what wanted the U.S. from Russia in terms of foreign policy and what did they expected from them.